

Aan de raads- en commissieleden

Cc College van B&W, Auditcommissie

REKENKAMER ALPHEN AAN DEN RIJN

Stadhuisplein 1

Postbus 13

2400 AA Alphen aan den Rijn

Telefoon: 14 0172

Mail: rekenkamercommissie@aadri.nl

Website: www.alphenaandenrijn.nl

Uw kenmerk

Uw brief van

Ons kenmerk

Datum

--

2023/1222

22 december 2023

Inlichtingen bij

Doorkiesnummer

Afdeling

Mevrouw Drs. L. Los-Kuzee

Tel:(0172) 464717

Griffie

Onderwerp

Rekenkamer Alphen aan den Rijn

Update onderzoek Omgevingswet

Geachte raads- en commissieleden,

Op 1 januari 2024 treedt de Omgevingswet in werking. Een wet die veel voorbereiding heeft gevraagd van veel instanties en overheidsorganisaties. Zo ook van de gemeente Alphen aan den Rijn. In 2019/2020 onderzocht de Rekenkamercommissie Alphen aan den Rijn de manier waarop de gemeenteraad van Alphen aan den Rijn kan sturen op de implementatie van de Omgevingswet. Destijds heeft dat geresulteerd in het rapport "Stand van zaken implementatie Omgevingswet Alphen aan den Rijn" en een routekaart als handreiking voor de gemeenteraad.

Aangezien de datum van inwerkingtreding meerdere malen is uitgesteld, was er meer ruimte om de organisatie klaar te maken voor de invoering van de Omgevingswet. Voor de Rekenkamer was dat aanleiding om, zoals eerder met de raad afgesproken, een actualisatie van het voorgaande onderzoek uit te voeren om te bezien hoe de gemeente er vlak voor de inwerkingtreding van de wet voor staat. Het doel van dit vervolgonderzoek was om te komen tot een update van het onderzoek uit 2019/2020 en te bezien of de raad van Alphen aan den Rijn in staat is om na de inwerkingtreding van de Omgevingswet voldoende zicht te houden op de werking van de wet. In dit onderzoek ligt de focus op het einde van de implementatie in 2031 en wordt gekeken in hoeverre de gemeente Alphen aan den Rijn is toegerust om te werken 'in de geest van de Omgevingswet'.

Op basis van het vervolgonderzoek dat de Rekenkamer hierbij aan u presenteert, concludeert de Rekenkamer dat de gemeente Alphen aan den Rijn klaar is voor de invoering van de Omgevingswet op 1 januari 2024. Het proces dat gemeente hiervoor heeft doorlopen is nauwkeurig geweest. Diverse partijen, organisatieonderdelen en ook de gemeenteraad zijn daar intensief bij betrokken geweest. Een mooi resultaat na vele jaren van inspanning. De implementatie van de Omgevingswet is echter niet klaar wanneer de wet van kracht wordt. Om de gestelde verbeterdoelen van de Omgevingswet te behalen, heeft de Rekenkamer de volgende aandachtspunten en aanbevelingen.

Ontwikkeling omgevingsplan

Bij de vaststelling van de omgevingsvisie in januari 2022 was de raad positief over de betrokkenheid bij de totstandkoming van de visie. Afgesproken is dat de raad op een vergelijkbare manier betrokken wordt bij de ontwikkeling van het omgevingsplan voor de gemeente. De gemeente heeft tot 1 januari 2032 om de huidige bestemmingsplannen om te vormen en te werken aan een breed geldend omgevingsplan voor de hele gemeente. De Rekenkamer concludeert dat er op dit moment echter nog geen stappenplan of mijlpalenplanning is voor de overgangsfase naar het omgevingsplan (de periode tussen 2025 en 2032). Het huidige plan van aanpak voor de realisatie van het omgevingsplan wordt eind 2024 door de ambtelijke organisatie opnieuw bekeken. De Rekenkamer adviseert de raad zich in 2024 goed te laten informeren over de werking van het omgevingsplan en de onderliggende principes, met als doel om invulling te kunnen geven aan de kaderstellende rol van de raad bij het omgevingsplan. De Rekenkamer adviseert het college om een plan van aanpak op te stellen voor de totstandkoming van het omgevingsplan voor de periode na 2024.

Mogelijk niet werkend DSO

De gemeente is aangesloten op het landelijke digitaal stelsel Omgevingswet (DSO). De Rekenkamer concludeert dat er op dit moment nog geen crisisplan of een plan B klaarligt voor het geval het systeem toch niet goed blijkt te werken na 1 januari 2024. Het zou bijvoorbeeld kunnen dat er tijdelijk langs digitale weg geen vergunningen kunnen worden verleend. De Rekenkamer adviseert het college om een plan B op te stellen aangezien het niet ondenkbaar is dat een dergelijke situatie zich voordoet.

Anders werken en met nieuwe instrumenten onder de Omgevingswet

De Rekenkamer adviseert dat het wenselijk is een evaluatieplan op te stellen gericht op de beleidscyclus. Het evaluatieplan richt zich op verschillende onderdelen.

- Het gaat over het monitoren van de inhoud: worden de inhoudelijke doelen en ambities uit de door de raad vastgestelde omgevingsvisie bereikt?
- Het betreft de evaluatie van de werking van de nieuwe instrumenten van de Omgevingswet. Hoe wordt het nieuwe Omgevingswet instrumentarium ingezet? En helpt dit bij het bereiken van de gestelde doelen? Op deze manier kan de raad voldoende zicht houden op de hoofdlijnen, of de gestelde verbeterdoelen van de Omgevingswet worden behaald en of bijsturen gewenst is.
- Het gaat om het evalueren van het anders werken. De invoering van de Omgevingswet vraagt om een nieuwe manier van werken met een daarbij behorende cultuuromslag. Het gaat hierbij om de integrale aanpak en beoordeling van vraagstukken en aanvragen. Het uitvoerende werk en verantwoordelijkheid daarvoor komt bij meerdere afdelingen terecht. De Rekenkamer wil de raad meegeven dat dit tijd nodig heeft om te bekijken.

De Rekenkamer stelt vast dat het evalueren van de genoemde onderdelen essentieel is om te leren en de Omgevingswet als middel te benutten om de gestelde doelen te bereiken. De Rekenkamer adviseert daarom de raad om twee keer per jaar het 'werken met de Omgevingswet' te evalueren. Een van die evaluatiemomenten kan daarbij uitgevoerd worden door de raadsklankbordgroep Omgevingswet.

Verder zonder routekaart

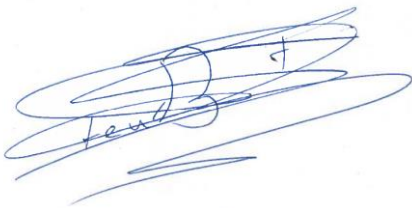
Om grip te houden op het proces na 1 januari 2024 was de Rekenkamer voornemens om opnieuw een routekaart te presenteren waar de raad de gang van zaken rondom de implementatie van de Omgevingswet langs kon toetsen. Het proces na 1 januari 2024 is echter niet in beton gegoten; in de periode tot 2032 zijn er geen deadlines vanuit de wetgever. Het succes van de implementatie van de Omgevingswet hangt vooral af van het lerende vermogen van alle betrokkenen; de raad, het bestuur,

de ambtelijke organisatie en zijn omgeving. Daarom heeft de Rekenkamer geen routekaart voor de raad ontwikkeld maar een praatplaat. Een illustratie waarop het werken met de Omgevingswet is afgebeeld. Zoals de praatplaat laat zien, zullen de jaren tot 2032 in het teken staan van leren, experimenteren en bijsturen.

Alles omvattend concludeert de Rekenkamer dat Alphen aan den Rijn op dit moment op schema ligt voor de invoering van de Omgevingswet maar dat blijvende aandacht nodig is van de raad, het bestuur en de ambtelijke organisatie.

Wij zien de behandeling van dit vervolgonderzoek in de commissie en raad met veel belangstelling tegemoet. Uiteraard is de Rekenkamer graag bereid tot een nadere toelichting en het beantwoorden van vragen over dit onderzoek.

Met vriendelijke groet,

Boudewijn Steur,
Voorzitter van de Rekenkamer Alphen aan den Rijn

Bijlage:

- Actualisatie nota van bevindingen – implementatie omgevingswet
- Praatplaat update omgevingswet